

Kamal Abdulla yubileyi üzərindən sərbəst gəzişmələr... ESSE

Həmişə düşünmüşəm ki, Kamal Abdullanın sirr hərisçiliyi Tanrı layihəsinə uyğun gəlir; axı Tanrı da "Hər şey"i "Heç nə"dən var edir! Bizim baxdığımız "heç nə"lərdə o, həmişə sirr görür, müəmma görür. Amma oxucunu heç bir zaman birbaşa o sirin üstünə aparıb çıxarmır, qoy oxucunun özü. Schrbaza verdiyi pullara sonradan təmsiləyən və Tökənəlik vaxtına grib onu soyan o tacir kimi (çünki oxucu da günahlardan xali deyil!) fır-fır fırlanıb o yolu tapa bilməsin: "Yol haman yol, şəhər də ki, öz yerində. İnanılsa dey, .i, indiyənə qədər o naçar kişi o nadürüst yolu gedir, gedir, amma neçə ildi bu yolu onu bir yana gətirib çıxarmır". ("Sehrbazlar dərəsi").

Özünü deyir: Yol nadürüstdür, yoxsa o naçar kişi?!

Mehman QARAXANOĞLU

* * *

Kamal Abdulla "Bir, iki - bizimki!" pyesinin əvvəlində yazır: "5 şəkildən ibarət, bir-birini anlamaq istəyən və anlamayan, tapmaq istəyən və tapmayan iki nəfərin duyumlar

dəfə verilən körpəni yada salın. Çağa ananındır! Amma ana əllərini ustufca, ehtiyatla, ehmalca və heyətlə uzadır. İnanın, Tanrı da Sö-zə hər dəfə belə toxunur...

* * *

Kamal Abdulla müsahibələrinin birində trilogiyasını ("Yarımqıç əlyazma" "Sehrbazlar dərəsi" və "Unutmağa kimsə yox..." romanlarını) "Bermud üçbucağı" adlandırır. Təbii ki, "stress atmaq üçün" bu fikrə bir az da ironiya qatılmışdı. Əslində, bu çox gözlənilməz, həm də dəqiq cavab idi. Bermud üçbucağı "Şeytan üçbucağı" da adlanır; anormal qəzaların baş verdiyi zona.

"Yarımqıç əlyazma" ədəbi cəmcədə qəfil bir qəza effekti yaratdı, məlum oldu ki, ənənəvi "xilas etmə" tədbirləri burada "işləmir", standart ədəbi fiqurlar, tabulmuş "kriteriyalar" avtomatik yerlə-yeksan oldu, amma... və lakin belə ekstremal situasiyada modern ədəbi mühəndislik konstruksiyalarına ehtiyacın yarandığını içəridən qurcuxan qrafomanlar hiss eləsələr də, səslərini çıxarmadılar...

Ədəbin sayca dördüncü romanı olan "Sirlərin sərgüzeşti" "Bermud üçbucağı"nın sirlisəhrli bir "dördbucaqlı"ya çevirir. Necə?! Şerti olaraq "Yarımqıç əlyazma"nın ("Dədə Qorqud"un "qara kitabı"nın) "Yay", "Sehrbazlar dərəsi"ni "Qış", "Unutmağa kimsə yox..."u "Yaz" ("Çiçəkli yazı") hesab eləsək, onda avtomatik "Sirlərin sərgüzeşti" romanı "gözəgörünməz yazı makinası tərəfindən yenidən" yazılan, "kağız üzərində, həqiqətən, yoxdan var olan" "Payız" olmalıdır. Təsəffüf deyildir ki, əsər məhz "Payız"la da başlanır...

* * *

Kamal Abdullanın elmi fəaliyyəti haqqında saatlarla danışmaq olar. (Bu cümlə "Ştampı" haradan uçub gəldi? Danış, görüm necə danışsın?!). Bir də axı nə elmi fəaliyyət?! Məgər ayrılıqda "elmi fəaliyyət" var? Onun üçün belə şeylər yoxdur. Elm onun üçün sınırları məlum olmayan nöhbəng bir Yaradıcılıq növü, Qeyri-səlis məntiqlə, vird, vəcd və sonsuz metamorfozlarla iç-içə olan bütöv bir Kosmosdur!

dramı". İki nəfər, yəni qadın, kişi. Bəs onların eşitdiyi bu nizamlı "söz oyunu" nədir? "Bir, iki - bizimki. Üç, dörd - qapını ört. Beş, altı - daşaltı. Yeddi, səkkiz - Firəngiz. Doqquz, on - qırmızı don". Əgər sözlər bu qədər rahat qafiyələnirsə, onda yaşamaq niyə bu qədər çətindir? Uşaqılıq səltənətində düşüb qalmış bu qafiyə düzənini bu günə gətirə bilsək, bir-birimizi anlayıb "tapa" bilərikmi?!

Bizi daha çox diqqətdən kənarda qalan, uşaqılıq dünyamızdan qızıl süa kimi ötüb keçən qafiyələnmiş sözlərin yaratdığı sürreal atmosfer, mistik aura özünə çəkir. "Bir-birini anlamaq istəyən və anlamayan, tapmaq istəyən və tapmayan"ların əslində, bir döhşətli beləsi vardır: Sözlərə söz kimi baxmaq! Bütün anlamsızlıqların kökündə "işin obrazı" olan sözlər durur! Bugünəcən Kamal Abdullanın da başına nə gəlib, sözlərdən gəlib. Böyük Semiotikə naşçasına dil dərsləri keçmək istəyənlər də olub. Cavabı isə çox sadə olub: "Mən Azərbaycan dilində deyil, Azərbaycan dili potensialında yazıram".

Yazıcı mətnədə sözlərin şəklini çəkib, kopyalayıb, tirajlamamalıdır. "Söz varlığın evidir" (M. Haydeqer), öz evimizi niyə məhz sözlərlə "zibilləməliyik?!". Biz sözə hər dəfə təzə doğulan çağaya ilk toxunuşumuz kimi toxunmalıyıq. Doğuş evində ana qucağına ilk